

JOAN GANYET I SOLÉ

“El Pirineu en la cruïlla”

“El Pirineo en la encrucijada”

**Lliçó inaugural del curs acadèmic 2017-2018
del Centre Associat de la UNED de La Seu d'Urgell-Andorra.**

**Lección inaugural del curso académico 2017-2018
del Centro Asociado de la UNED de La Seu d'Urgell-Andorra**

**La Seu d'Urgell
26 d'Octubre de 2017**

Sr. Alcalde, Sra. Vicerectora, Sr. Ministre, Sr. Embaixador, Sr. Director, autoritats, professors, alumnes, senyores i senyors.

Sento un goig molt especial de participar en l'acte solemne de l'apertura del curs acadèmic del Centre de La Seu d'Urgell-Andorra de la UNED.

Agraeixo vivament aquest honor i aquesta singular oportunitat que se'm brinda. M'he sentit lligat a la institució des del moment mateix del seu naixement. Noms com Joan Mingorance, Josep Mª Pasques, Àngel Joval i els rectors Elisa Pérez Vera i Jaime Montalvo, i tants altres, mereixen ser esculpits sobre marbre pels seus mèrits fundacionals.

El títol de l'aportació és "El Pirineu en la cruïlla". L'estructura que els proposo és la següent: una primera part dedicada al Pirineu com a realitat física i social en el temps actual; una segona part de definició del concepte "paisatge", entès com la seva principal característica diferencial; un tercer capítol de proposta de línies d'acció per a encetar una nova etapa col·lectiva; i una coda final adreçada als estudiants.

Les meves paraules fluiran sota l'advocació d'*Oscar Wilde* i de *Walter Hallstein*. Deia el gran escriptor irlandès

Sr. Alcalde, Sra. Vicerectora, Sr. Ministro, Sr. Embajador, Sr. Director, autoridades, profesores, alumnos, señoras y señores.

Es para mí un gran placer participar en el acto solemne de apertura del curso académico del Centro de la Seu d'Urgell-Andorra de la UNED.

Agradezco profundamente este honor y esta singular oportunidad que se me brinda. Me he sentido unido a la institución desde el mismo momento de su nacimiento. Nombres como Joan Mingorance, Josep Mª Pasques, Àngel Joval y los rectores Elisa Pérez y Jaime Montalvo, y tantos otros, merecen ser esculpidos sobre mármol por sus méritos fundacionales.

El título de mi aportación es "El Pirineo en la encrucijada". La estructura que les propongo es la siguiente: una primera parte dedicada al Pirineo como realidad física y social en la época actual; una segunda parte de definición del concepto de "paisaje", entendido como su principal característica diferenciadora; un tercer capítulo de propuesta de líneas de acción para empezar una nueva etapa colectiva; y una coda final dirigida a los estudiantes.

Mis palabras fluirán bajo la advocación de *Oscar Wilde* y de *Walter Hallstein*.

que “no val la pena mirar un mapa del món que no inclogui la paraula Utopia”. Al seu torn *Hallstein*, primer president de la Comissió Europea, afirmava: “tractant-se d’Europa, qui no creu en els miracles no és realista”. El Pirineu, com saben vostès, és una cadena de muntanyes de 400 km de llargada per 100 d’amplada, que relliga l’Atlàntic i el Mediterrani entre la Gàlia i la Iberia dels romans. N’és conegut l’origen mític: l’heroi Hèrcules (per cert, també fundador de La Seu), de retorn dels seus treballs africans, va erigir un túmul gegantí en honor de la seva estimada Pyrene, filla de rei, quan tornava de la lluita amb el monstre Gerió de qui s’havia apoderat els ramats.

Es tracta d’un territori molt bell, potent, conformat per prades i boscs, que destil·la una personalitat diferent i singular. La població -que ha conegut una llarga etapa d’una relativa prosperitat- és minsa, dispersa, poc connectada entre sí, amb algunes espurnes aquí i allà de riquesa i creativitat.

Tot això no ens ha de fer oblidar ni les fortes migracions que ha conegut, ni les misèries, les fams i les dificultats sofertes pels pirinencs al llarg de la història, a causa de les inclemències d’un clima rigorós i de les guerres, les

Decia el gran escriptor irlandès que “no vale la pena mirar un mapa del mundo donde no se incluya la palabra Utopía”. Por su parte, *Hallstein*, primer presidente de la Comisión Europea, afirmaba que “tratándose de Europa, quien no cree en los milagros no es realista”. El Pirineo, como todos ustedes saben, es una cadena de montañas de 400 km de largo por 100 de ancho, que une el Atlántico y el Mediterráneo, entre la Galia y la Iberia de los romanos. Es muy conocido su origen mítico: el héroe Hércules (por cierto, fundador de la Seu), de regreso de sus trabajos africanos, erigió un túmulo gigantesco en honor de su apreciada Pyrene, hija de rey, cuando volvía de su lucha contra el monstruo Gerión, que se había apoderado de sus rebaños.

Se trata de un territorio muy bello, potente, conformado por prados y bosques, que destila una personalidad diferente y singular. La población -que ha conocido una larga etapa de relativa prosperidad- es escasa, dispersa, poco conectada entre sí, con algunas chispas de riqueza y creatividad.

Todo esto no nos tiene que hacer olvidar ni las fuertes migraciones que ha conocido, ni las miserias, el hambre y las dificultades sufridas por los pirenaicos a lo largo de su historia, a causa de las inclemencias de un clima riguroso y de las

invasions i el bandolerisme que n'han minvat de forma constant el lliure desenvolupament.

Tot ben lluny, és clar, de la imatge arcàdica i de postal que s'ha imposat des de la perspectiva urbana. Una dada significativa: a l'Alt Pirineu català, que ocupa el 20% del territori, hi viu només l'1% de la població.

El 2025, el 70% de la població mundial viurà en entorns urbans i una gran part en megalòpolis de més de 10 milions d'habitants. El que a Europa li va costar 200 anys, ara a la Xina i a l'Índia passa en 20. Shenzhen, en el sud-est de la Xina, tenia 3.148 habitants el 1950. El 2025 en tindrà 15 milions!. S'hauran de construir en 25 anys ciutats per a encabir 1.000 milions de persones. Tot plegat és un gran repte, però també una gran oportunitat per al Pirineu.

El que admet pocs dubtes és que a principis del segle XXI el conjunt del Pirineu és decididament perifèric i irrellevant vist des de París o Madrid, però també des de Tolosa o Barcelona. No és gairebé res més que un apreciat destí de vacances. Tenen els pirinencs una preocupant manca de convicció en les pròpies possibilitats; són receptors passius de les directrius modernitzadores emeses des de les grans urbs veïnes i massa sovint viuen reclosos en una visió

guerras, invasiones y bandolerismo que han menguado de forma constante su libre desarrollo.

Todo muy lejos, por supuesto, de la imagen arcádica y de postal que se ha impuesto desde la perspectiva urbana. Un dato significativo: en el Alt Pirineu catalán, que ocupa el 20% del territorio, solo habita el 1% de la población. En 2025, el 70% de la población mundial vivirá en entornos urbanos y una gran parte en megalópolis de más de 10 millones de habitantes. Lo que a Europa le costó 200 años, ahora en la China y en la India pasa en 20. Shenzhen, en el sudeste de la China, tenía 3.145 habitantes en 1950. En 2025 tendrá ¡15 millones! Se tendrán que construir en 25 años ciudades para acomodar a 1.000 millones de personas. Es un gran reto, pero también una gran oportunidad para el Pirineo.

Algo que admite pocas dudas es que a principios del siglo XXI el conjunto del Pirineo es decididamente periférico e irrelevante visto desde París o Madrid, pero también desde Tolosa o Barcelona. No es casi nada más que un apreciado destino de vacaciones. Los pirenaicos tienen una preocupante falta de convicción en sus propias posibilidades; son receptores pasivos de las directrices modernizadoras emitidas desde las grandes urbes vecinas y con frecuencia

nostàlgica del passat.

Podríem plantejar-nos una primera pregunta: la fita principal, el gran objectiu dels pirinencs, és ser un destí turístic? La seva ambició com a col·lectiu humà és rebre gent i més gent procedent d'altres indrets per a passar-hi uns dies o unes hores? O l'ideal a assolir és un altre més alt i també més difícil: per exemple, constituir una societat modèlica en educació, en qualitat de vida i en relació harmònica amb la natura? En el ben entès, és clar, que el turisme és i serà una font clau de recursos econòmics en qualsevol escenari. Simplificant molt, podríem identificar un punt fort i un punt feble del Pirineu en l'actual conjuntura. La seva principal fortalesa és sens dubte la creixent consideració de l'ecologia i el paisatge en l'escala de valors de la societat contemporània, i l'automàtica identificació de la muntanya amb aquests dos conceptes. El punt feble es deriva de la crònica mancança de força i de cohesió del teixit social pirinenc, amb el corol·lari de l'exaltació del localisme (avui comarcalisme) i de la dispersió d'esforços.

Parlem doncs del **paisatge**, com a element definatori del Pirineu. *Alain Roger* ens recorda que la transformació de la muntanya en paisatge es va produir

viven reclusos en una visió nostàlgica del pasado.

Plantearémos una primera pregunta: la meta principal, el gran objetivo de los pirenaicos, ¿es ser un destino turístico? Su ambición como colectivo humano ¿es recibir gente y más gente procedente de otros lugares para que pasen aquí unos días o unas horas? El ideal a alcanzar es otro mucho más alto, pero también más difícil: constituir una sociedad modélica en educación, en calidad de vida y en relación armónica con la naturaleza. Por supuesto que el turismo es y será una fuente clave de recursos económicos en cualquier escenario. Simplificando mucho, podríamos identificar un punto fuerte y un punto débil del Pirineo en la coyuntura actual. Su principal fortaleza es, sin dudar, la creciente consideración de la ecología y el paisaje en la escala de valores de la sociedad contemporánea, y la automática identificación de la montaña con estos dos conceptos. El punto débil se deriva de la crónica escasez de fuerza y de cohesión del tejido social pirenaico, con el corolario de la exaltación del localismo (hoy comarcalismo) y de la dispersión de los esfuerzos.

Hablemos, pues, del **paisaje**, como elemento definatorio del Pirineo. *Alain Roger* nos recuerda que la transformación de la montaña en paisaje se produjo en el

al segle XVIII per part dels literats i dels pintors, però que hi va haver precedents tan sucosos com l'ascensió de *Petrarca* al Mont Ventoux l'any 1336 (per cert, avui celebrat final d'etapa del Tour de França), i de l'escuder de Carles VIII, *Antonie de Ville*, al Mont Aiguille, precisament el 1492, un any curull d'extraordinaris esdeveniments.

Petrarca llegeix allà dalt el llibre VI de les Confessions de Sant Agustí: “els homes se'n van a admirar els cims de les muntanyes i les immenses onades del mar i els llargs cursos dels rius i els circuits de l'oceà i les revolucions dels altres i s'obliden de si mateixos”. *Victor Hugo* aprofundiria més tard en el mateix solc quan escrivia que una cosa és l'espectacle dels Alps, i una altra qui en sigui l'espectador. Deia *Spengler* que “la natura és, en tot moment, una funció de la cultura”. El paisatge és doncs, la resultant de la interacció al llarg dels segles entre natura i societat. És el fruit de la relació de la civilització i el seu espai.

No es tracta d'un tema menor, marginal. Tot al contrari. Està situat, volem-ho o no, al centre de la més moderna concepció de qualitat de vida. Com sabeu, el paisatge que ens envolta deu en gran mesura el seu caràcter a les diverses formes d'explotació del sòl i al

siglo XVIII por parte de los literatos y de los pintores, pero ya hubo precedentes tan jugosos como la ascensión de *Petrarca* al Mont Ventoux en el año 1336 (por cierto, celebrado final de etapa del Tour de Francia), y del escudero de Carlos VIII, *Antonie de Ville*, al Mont Aiguille, precisamente en 1492, un año repleto de acontecimientos extraordinarios.

Petrarca ya lee en el libro VI de las *Confesiones* de San Agustín: “los hombres se van a admirar las cimas de las montañas y las inmensas olas del mar y los largos cursos de los ríos y los circuitos del océano y las revoluciones de los otros, y se olvidan de sí mismos”. *Víctor Hugo* profundizará más tarde en el mismo asunto cuando escribía que una cosa es el espectáculo de los Alpes y otra quién es el espectador. Decía *Spengler* que “la naturaleza es, en todo momento, una función de la cultura”. El paisaje es, por lo tanto, el resultado de la interacción a lo largo de los siglos entre naturaleza y sociedad. Es el fruto de la relación de la civilización y su espacio.

No se trata de un tema menor, marginal. Todo lo contrario. Está situado, queramos o no, en el centro de la más moderna concepció de la calidad de vida. Como sabéis, el paisaje que nos rodea debe en gran medida su carácter a las diversas formas de explotación del suelo y

repartiment de l'hàbitat humà i de les infraestructures que l'acompanyen. Sofreix, podríem dir en carn pròpia, les profundes mutacions tècniques, econòmiques i socials de les darreres dècades i es troba en accelerat procés de fragilització. Un procés que ens interpel·la i que ens exigeix una resposta decidida i culta.

En "El paradís perdut", escrivia *John Milton*: "No acuis a la Natura. Ella ha fet la seva part. Ara fes tu la teva". En definitiva, no pot la nostra generació, de cap de les maneres destruir o violentar el tresor que hem heretat. Seria gairebé un magnicidi !

Entrem ara en la tercera part de l'exposició: la proposta de línies d'acció. Crec sincerament que si el Pirineu vol fer un salt qualitatiu endavant; si vol plantejar-se de veritat el futur; si vol aparèixer com un punt de llum en un d'aquells atractius mapes nocturns d'Europa, li cal un cop de timó. Són necessaris plantejaments, projectes i estratègies més ambiciosos. Cal operar a una altra escala. Si de veritat es vol capgirar la situació en una o dues dècades, crec que són imprescindibles com a mínim tres factors desencadenants simultanis que es retroalimentin mútuament: un factor endogen, un factor exogen i un tercer de caràcter universal.

al reparto del hábitat humano y de las infraestructuras que lo acompañan. Sufre, podríamos decir, en carne propia, las profundas mutaciones técnicas, económicas y sociales de las últimas décadas y se encuentra en un acelerado proceso de fragilización. Un proceso que nos interpela y que nos exige una respuesta decidida y culta.

En "El paraíso perdido", escribía *John Milton*: "No acuses a la naturaleza. Ella ha hecho su parte. Ahora haz tú la tuya". En definitiva, no puede nuestra generación, de ninguna de las maneras, destruir o violentar el tesoro que hemos heredado. ¡Sería casi un magnicidio!

Entremos ahora en la tercera parte de la exposición: la propuesta de líneas de acción. Creo sinceramente que, si el Pirineo quiere dar un salto cualitativo hacia adelante, si quiere plantearse de verdad el futuro, si quiere aparecer como un punto de luz en uno de aquellos atractivos mapas nocturnos de Europa, le hace falta un golpe de timón. Son necesarios planteamientos, proyectos y estrategias más ambiciosos. Es necesario operar en otra escala. Si de verdad se quiere cambiar la situación en una o dos décadas, creo que son imprescindibles como mínimo tres factores desencadenantes que se retroalimenten mutuamente: un factor endógeno, otro

1er) El factor endogen: l'establiment d'una Àrea econòmica especial Andorra-Pirineus. L'hem defensat des de fa mesos l'arquitecte i amic Antoni Pol (de Canillo) i jo mateix. De l'anàlisi de la situació actual i de les dinàmiques previsibles a 10 o 20 anys se'n dedueix nítidament que:

a) Hi ha una afinitat cultural i social evident entre els andorrans (nacionals i residents) i els veïns pirinencs immediats, i una continuïtat geogràfica inqüestionable.

b) El Principat d'Andorra ha endegat un procés irreversible d'apertura econòmica i manté negociacions amb la Unió Europea per a definir un Conveni de relació mútua.

c) Els habitants de l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Sobirà i l'Arriège Sud són ciutadans de ple dret de la U.E, amb una renda per càpita inferior a la d'Andorra.

d) Andorra té una dimensió física escassa (464 km²) i una població (70.000 habitants), relativament insuficient per a assegurar a mig i llarg termini un desenvolupament econòmic, social, urbanístic i mediambiental congruent amb la complexitat que requeriran els temps a venir.

e) L'establiment d'una Àrea econòmica especial reconeguda per

exògeno y el último de ámbito universal.

1º. El factor endógeno: el establecimiento de un Área económica especial Andorra-Pirineos. Lo hemos defendido desde hace meses el arquitecto y amigo Antoni Pol (de Canillo) y yo mismo. Del análisis de la situación actual y de las dinámicas previsibles para los próximos 10 o 20 años, se deduce nítidamente que:

a) Hay una afinidad cultural y social evidente entre los andorranos (nacionales y residentes) y los vecinos pirenaicos inmediatos, y una continuidad geográfica incuestionable.

b) El Principado de Andorra ha emprendido un proceso irreversible de apertura económica y mantiene negociaciones con la Unión Europea para definir un Convenio de relación mutua.

c) Los habitantes del Alt Urgell, Cerdaña, el Pallars Sobirà y el Arriège Sud son ciudadanos de pleno derecho de la UE, con una renta per cápita inferior a la de Andorra.

d) Andorra tiene una dimensión física escasa (464 km²) y una población (70.000 habitantes) relativamente insuficiente para asegurar a medio y largo plazo un desarrollo económico, social, urbanístico y medioambiental congruente con la complejidad que requerirán los tiempos futuros.

França, Espanya i la U.E. amb una extensió d'uns 6.000 km² i una població d'unes 180.000 persones, conformaria un territori muntanyenc d'escala més adequada per afrontar els reptes del futur.

f) Ni els governs de Catalunya, Espanya i França, ni la U.E. haurien de refusar, ans al contrari, un plantejament imaginatiu, ambiciós i alhora realista com el proposat, que redundaria a curt i mig termini en l'increment de la riquesa i del benestar dels pirinencs i en la consolidació d'un dinàmic pol d'irradiació econòmica, social i cultural al centre de la serralada, a mig camí entre les potents conurbacions de Tolosa i Barcelona. Deia *Louise Penny*, l'escriptora canadenca: "la història és geografia expandida en el temps".

2on) *El factor exogen: la immigració qualificada*: *Ralf Dahrendorf* afirmava que "la clau per assegurar prosperitat, civilitat i llibertat a un poble passa per enfortir, i en part reconstruir, la societat civil".

Preguntat el suís *Peter Zumthor*, premi Pritzker d'arquitectura (l'equivalent al Nobel), com era que ell i els seus fills vivien en un poble rural de menys de 1.000 habitants, va respondre: "Mai he considerat que viure a Hallenstein sigui viure en un poble

e) El establecimiento de un Área económica especial reconocida por Francia, España y la UE, con una extensión de unos 6.000 km² y una población de unas 180.000 personas, conformaría un territorio de montaña de escala más adecuada para afrontar los retos del futuro.

f) Ni los gobiernos de Cataluña, España ni Francia, ni la UE, tendrían que rehusar, sino todo lo contrario, un planteamiento imaginativo, ambicioso y a la vez realista como el propuesto, que redundaría a corto y medio plazo en el incremento de la riqueza y del bienestar de los pirenaicos y en la consolidación de un dinámico polo de irradiación económica, social y cultural en el centro de la cordillera, a medio camino entre las potentes conurbaciones de Tolosa y Barcelona. Decía *Louise Penny*, escritora canadiense, que "la historia es geografía expandida en el tiempo".

2º. *El factor exógeno: la inmigración cualificada*. *Ralf Dahrendorf* afirmava que "la clave para asegurar prosperidad, civilización y libertad a un pueblo, pasa por fortalecer, y en parte reconstruir, la sociedad civil".

Preguntando al suizo *Peter Zumthor*, premio Pritzker de arquitectura (equivalente al Nobel), cómo era que él y sus hijos vivían en un pueblo rural de

rural”.

D'aquí 20 anys haurà desaparegut pràcticament tota diferència entre els conceptes rural i urbà pel que es refereix a l'accés a la informació, les modes i el mercat de treball. L'única distinció es donarà entre densitats de població: al Pirineu tocaran més m² per habitant que a les grans ciutats veïnes.

Les noves tecnologies possibiliten el que no podia ni somiar-se fa pocs anys: avui moltes de les activitats professionals poden desenvolupar-se en qualsevol indret, sempre que hi hagi cobertura adequada d'Internet.

Milers de professionals urbans que senten forta atracció per la muntanya podrien viure i treballar perfectament al Pirineu, sense les molèsties i les aglomeracions de les grans concentracions humanes. Les institucions ho han de promoure i facilitar de forma massiva, amb èficaços incentius. Estic segur que la receptivitat seria molt gran.

No té res a veure visitar la muntanya per vacances o alguns caps de setmana, amb viure-hi de forma permanent, dur els nens a l'escola local i implicar-se en el dia a dia. Només que l'1% dels professionals urbans decidissin tenir la primera residència al Pirineu, el panorama social canviaria radicalment.

menos de 1.000 habitantes, respondió: “Nunca he considerado que vivir en Hallenstein sea vivir en un pueblo rural”.

Dentro de 20 años habrá desaparecido prácticamente toda diferencia entre los conceptos rural y urbano en lo que se refiere al acceso a la información, las modas y el mercado de trabajo. La única distinción estará en la densidad de población: al Pirineo le tocarán más m² por habitante que a las grandes ciudades vecinas.

Las nuevas tecnologías posibilitan algo que no podía soñarse hace pocos años: hoy muchas de las actividades profesionales pueden desarrollarse en cualquier lugar, siempre que haya cobertura de Internet.

Miles de profesionales urbanos que sienten una fuerte atracción por la montaña podrían vivir y trabajar en el Pirineo, sin las molestias y las aglomeraciones de las grandes concentraciones humanas. Las instituciones tendrían que promoverlo y facilitarlo de forma masiva, con eficaces incentivos. Estoy seguro que la receptividad sería muy grande.

No tiene nada que ver visitar la montaña en vacaciones o algún fin de semana con vivir aquí de forma permanente, llevar a los niños a la escuela local e implicarse en el día a día. Solo con que el 1% de los profesionales urbanos

Amb l'establiment cada any d'un miler de famílies de les característiques esmentades, a la fi de la dècada el Pirineu seria un altre: s'hauria activat i rejuenit de forma significativa. S'incrementaria clarament la consciència crítica. Començaria a sortir amb força de la marginalitat i el conformisme.

i 3er) L'aposta per la qualitat i la pulcritud: Cal una aposta generalitzada i persistent per la qualitat en totes les activitats que tenen a veure amb la societat: l'educació i la formació professional, la producció artesanal i industrial, l'oferta turística i gastronòmica, l'arquitectura i l'urbanisme, la gestió dels parcs naturals, l'agricultura i la ramaderia, la sanitat, els serveis personals, la senyalètica, etc,etc. Fugint dels luxes artificials imposats per la moda passatgera i, ben al contrari, valorant la senzillesa, l'autenticitat i el treball ben fet, s'hauria d'anar consolidant dia a dia, sense pauses, la imatge immaterial però sòlida i transcendent de societat pulcra, amb personalitat pròpia, amb relat singular, més amant de la qualitat que de la quantitat, la imatge d'un grup humà que té cura especialíssima del seu

decidiera tener su primera residencia en el Pirineo, el panorama social cambiaría radicalmente. Con el establecimiento cada año de un millar de familias de las características comentadas, al final de la década el Pirineo sería otro: habría actividad y se habría rejuvenecido de forma significativa. Se incrementaría claramente la conciencia crítica. Comenzaría a salir con fuerza de la marginalidad y el conformismo.

Y 3º. La apuesta por la calidad y la pulcritud. Es necesaria una apuesta generalizada y persistente por la calidad en todas las actividades que tienen que ver con la sociedad: la educación y la formación profesional, la producción artesanal e industrial, la oferta turística y gastronómica, la arquitectura y el urbanismo, la gestión de los parques naturales, los servicios personales, la señalética, etc. Huyendo de lujos artificiales impuestos por la moda pasajera, valorando la sencillez, la autenticidad y el trabajo bien hecho, se tendría que ir consolidando día a día, sin palabras, la imagen inmaterial, pero sólida y trascendente, de sociedad pulcra, con personalidad propia, con un relato singular, más amante de la calidad que de la cantidad, la imagen de un grupo humano que tiene especialísimo cuidado en su tesoro más preciado: el paisaje.

tesor més preuat: el paisatge.

Vaig acabant, amb una apel·lació als estudiants de la UNED. Els miracles són esparsos. Però són possibles, com ens advertia *Hallstein*. I la Utopia és desitjable, seguint el pensament d'*Oscar Wilde*. *Picasso* deia, no obstant, que la inspiració t'ha d'agafar treballant.

Deixeu-me formular alguns desitjos. Voldria que no us conformeu; que supereu els localismes; que mireu cap a dins del Pirineu, però també cap a fora, sense complexos (cap als Alps, per exemple); que obriu generosament els braços als immigrants qualificats (i no qualificats) que s'instal·laran aquí, perquè ells aportaran la imprescindible saba nova que tant ens manca; que sumeu esforços, capacitats i imaginació amb els vostres companys per a crear noves empreses (tecnològiques i d'altres) creadores de riquesa; que visqueu amb plenitud la comunió amb la bella natura que ens envolta. Voldria, en definitiva, que encapçaléssiu el canvi!

Moltes gràcies.

Voy terminando con una apelación a los estudiantes de la UNED. Los milagros son escasos. Pero son posibles, como nos advertía *Hallstein*. Y la Utopía es deseable, siguiendo el pensamiento de *Oscar Wilde*. *Picasso* decía, no obstante, que la inspiración tiene que cogerte trabajando.

Dejadme formular algunos deseos. Quisiera que no os conformarais; que superéis los localismos; que miréis hacia el corazón del Pirineo, pero también hacia fuera, sin complejos (hacia los Alpes, por ejemplo); que abráis generosamente los brazos a los inmigrantes cualificados (y no cualificados) que se instalarán aquí, porque ellos aportarán la imprescindible sabia nueva que tanta falta nos hace; que suméis esfuerzos, capacidades e imaginación con vuestros compañeros para crear nuevas empresas (tecnológicas y otras) creadoras de riqueza; que viváis con plenitud la comunió con la bella naturaleza que os envuelve. Querría, en definitiva, que emprendáis el cambio.

Muchas gracias.